

Денис Фільварочний,
аспірант НДІ приватного права і
підприємництва імені академіка
Ф. Г. Бурчака НАПрН України.
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-0422-6821>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОГО АГРАРНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

У статті досліджено особливості правового регулювання організованого аграрного ринку України. Обґрунтовано, що організований аграрний ринок як об'єкт правового регулювання є різновидом організованого товарного ринку та є частиною аграрного ринку України. Визначено його як складну економіко-правову інституцію, що включає біржові торги, електронні торговельні платформи, стандартизовані цивільно-правові договори, оптові ринки та встановлені правила торгівлі. Зазначено, що багатокomпонентна структура організованого аграрного ринку зумовлює специфіку та комплексний характер його правового регулювання.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально-юридичні методи, зокрема діалектичний, формально-юридичний, системно-структурний і порівняльно-правовий, які використано для аналізу нормативно-правового регулювання організованого аграрного ринку України, з'ясування його правової природи як різновиду організованого товарного ринку, виявлення особливостей функціонування його інституційних елементів (біржової торгівлі, електронних платформ, оптових ринків, стандартизованих договорів і правил торгівлі).

Обґрунтовано, що організований аграрний ринок є складним об'єктом правового впливу, у межах якого поєднуються господарські, аграрні, цивільні, адміністративні та корпоративні правовідносини, що зумовлює багаторівневий і комплексний характер його функціонування. Зазначено, що така різномірність правовідносин визначає специфіку правового регулювання організованого аграрного ринку та потребує узгодженого застосування норм різних галузей права. Встановлено, що правове регулювання організованого аграрного ринку слід розуміти як цілеспрямований вплив правових норм на суспільні відносини, що виникають у процесі організації та ведення торгівлі сільськогосподарською продукцією на основі стандартизованих умов і правил. Сформульовано, що подальше удосконалення правового регулювання організованого аграрного ринку доцільно здійснювати шляхом системної імплементації норм права ЄС, зокрема у частині нормативного закріплення поняття організації аграрного ринку, визначення його інституційної структури та функціональних елементів.

Ключові слова: підприємництво, ринкові відносини, біржі, правове регулювання, суб'єкт, правовідносини, сільськогосподарська продукція, аграрна торгівля, аграрний ринок.

Filvarochnyi D.

Legal Regulation of the Organized Agricultural Market in Ukraine

The article examines the peculiarities of the legal regulation of the organized agricultural market in Ukraine. It is substantiated that the organized agricultural market, as an object of legal regulation, constitutes a type of organized commodity market and forms an integral part of the agricultural market of Ukraine. It is defined as a complex economic and legal institution encompassing exchange trading, electronic trading platforms, standardized civil law contracts, wholesale markets, and established trading rules. It is noted that the multi-component structure of the organized agricultural market determines the specificity and comprehensive nature of its legal regulation.

The methodological basis of the study is formed by general scientific and special legal methods, in particular the dialectical, formal legal, system-structural, and comparative legal methods, which were employed to analyze the regulatory framework governing the organized agricultural market in Ukraine, to clarify its legal nature as a type of organized commodity market, and to identify the specific features of the functioning of its institutional elements (exchange trading, electronic platforms, wholesale markets, standardized contracts, and trading rules).

It is argued that the organised agricultural market is a complex subject of legal regulation, within which economic, agricultural, civil, administrative and corporate legal relationships are intertwined, giving rise to a multi-layered and comprehensive nature of its functioning. It is noted that such diversity of legal relationships determines the specific nature of the legal regulation of the organised agricultural market and requires the coordinated application of provisions from various branches of law. It is established that the legal regulation of the organized agricultural market

should be understood as a purposeful influence of legal norms on social relations arising in the process of organizing and conducting trade in agricultural products on the basis of standardized conditions and rules. It is concluded that further improvement of the legal regulation of the organized agricultural market should be carried out through the systematic implementation of European Union law, particularly with regard to the normative consolidation of the concept of agricultural market organization, as well as the determination of its institutional structure and functional elements.

Keywords: *entrepreneurship, market relations, exchanges, legal regulation, subject, legal relations, agricultural products, agricultural trade, agricultural market.*

Постановка проблеми. В умовах економічної трансформації, зумовленої воєнним станом, удосконалення господарського законодавства та поглиблення інтеграційних процесів у напрямі входження до європейського економічного простору особливого значення набуває розвиток ефективної інфраструктури аграрного ринку, важливою складовою якої є організований аграрний ринок. В Україні активно формується організований аграрний ринок, зокрема через різні форми біржової та спеціалізованої торгівлі сільськогосподарською продукцією. Організований аграрний ринок – це системна інституція, що охоплює організаційні, цивільно-правові правовідносини та інфраструктуру ринку. Становлення біржового ринку в Україні розпочалося ще у 1995 році у зв'язку з розвитком ринкової економіки та реформуванням сільськогосподарських підприємств, що вимагало нових підходів до реалізації продукції та забезпечення продовольчої безпеки. Наприклад, у Сумській області біржова інфраструктура почала формуватися через агроторгові доми, які об'єднували виробників та споживачів для оптових продажів і постачання матеріально-технічних ресурсів. Однак більшість таких домів не змогли адаптуватися до нових ринкових умов і до початку роботи біржі припинили діяльність [1].

Сьогодні активна пропозиція щодо біржових торгів зерном пропонується ТОВ «Українською універсальною біржою», яка була зареєстрована 18 листопада 1997 р. з метою прийняття активної участі в ринковій трансформації економіки України та була однією з перших професійних організацій в Україні, яка почала займатися наданням повного спектру біржових послуг [2]. З 1995 року поступово формувалося утворення організованого аграрного ринку. Внаслідок корпоратизації державного сектору економіки можна очікувати підвищення розвитку аграрних ринкових відносин, зокрема в сфері біржової аграрної торгівлі. Водночас, незважаючи на наявність інституційної інфраструктури та законодавчих визначень, правове регулювання організованого аграрного ринку залишається недостатньо систематизованим. Тому проблематика правового регулювання організованого аграрного ринку в Україні потребує подальшого удосконалення.

Мета статті – розкрити особливості правового регулювання організованого аграрного ринку України. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання: охарактеризувати організований аграрний ринок як об'єкт правового регулювання; розкрити систему правового регулювання організованого аграрного ринку; виявити напрями подальшого вдосконалення правового регулювання та окреслити перспективи подальших наукових досліджень цієї проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблематики організованого аграрного ринку звертаються як економісти, так і правники. Визначення сутності організованого аграрного ринку можливе через аналіз понять аграрного ринку, біржової торгівлі, організованого товарного ринку та особливостей їх правового забезпечення. Так, Д. О. Червоний у своїй праці досліджує особливості формування аграрних ринків в умовах національної економіки, звертаючи увагу на складну систему взаємозв'язків між виробниками, посередниками та споживачами продукції, а також на значення аграрного ринку для гарантування продовольчої та національної безпеки держави [3]. Теоретичні підходи до трактування понять ринку та аграрного ринку окреслює О. В. Карман, підкреслюючи, що невід'ємною умовою функціонування ринку є конкуренція, яка узгоджує величини попиту і пропозиції через змагання товаровиробників у задоволенні попиту споживачів на певні види продовольства [4, с. 154]. Ю. М. Павлюченко охарактеризував аграрний ринок як об'єкт правового регулювання [5].

Аналіз економічних інструментів регулювання ринків сільськогосподарської продукції в умовах економічної невизначеності, що також має значення для розуміння механізмів організованого ринку, зокрема біржової торгівлі, здійснено М. А. Горлачуком [6]. Аналіз наукових джерел, присвячених проблематиці організованого аграрного ринку, дає підстави стверджувати, що питання його функціонування та розвитку переважно досліджуються в межах економічної науки. Натомість юридичні дослідження, безпосередньо присвячені організованому аграрному ринку, поки що не дістали належного розвитку. Це зумовлює актуальність обраного напрямку дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття організованого аграрного ринку є законодавчо визначеною категорією. Так, у п. 2.12 ст. 2 Закону України «Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку» закріплено, що організований аграрний ринок – це сукупність правовідносин, пов'язаних з укладенням і виконанням цивільно-правових договорів, предметом яких є сільськогосподарська продукція, за стандартизованими умовами та реквізитами біржових договорів (контрактів) і правилами Аграрної біржі [7]. Отже, організований аграрний ринок є самостійним об'єктом правового регулювання. При цьому в його межах виникають правовідносини щодо спеціального об'єкта – сільськогосподарської продукції.

Звернемо увагу, що організований аграрний ринок є різновидом товарного ринку. Так, А. І. Масло зазначає, що категорія «організований товарний ринок» вказує на спосіб організації та регулювання діяльності як ринкових суб'єктів, так і механізмів обігу об'єктів торгівлі. Організована форма торгівлі у світовій та вітчизняній практиці традиційно пов'язується з біржовою торгівлею на товарних біржах. Організований товарний ринок являє собою складну багатофункціональну систему правовідносин між його учасниками, як професійними, так і непрофесійними [8]. Враховуючи наведене, можна стверджувати, що організований аграрний ринок є різновидом організованого товарного ринку. Він становить собою складну економіко-правову інституцію, до структури якої входять біржові торги, електронні майданчики, стандартизовані цивільно-правові договори, оптові ринки та правила торгівлі. Така складність зумовлює і комплексний характер його правового регулювання.

Варто звернути увагу, що Законом України «Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку» визначено також термін «аграрний ринок» як сукупність правовідносин, пов'язаних з укладенням і виконанням цивільно-правових договорів щодо сільськогосподарської продукції (п. 2.2 ст. 2 Закону) [7]. Аграрний ринок є надзвичайно складним механізмом, що формується із низки взаємопов'язаних сегментів і розвиває систему виробничо-економічних відносин між структурними елементами, які забезпечують рух товарів від виробника до споживача [3]. При зіставленні понять «аграрний ринок» та «організований аграрний ринок» можна дійти висновку, що ці категорії співвідносяться як загальне і спеціальне. Водночас спільним для них є об'єкт правовідносин – організація торгівлі щодо сільськогосподарської продукції.

Аграрний ринок є ширшою категорією, що охоплює сукупність правовідносин, пов'язаних з укладенням і виконанням цивільно-правових договорів щодо сільськогосподарської продукції незалежно від форм і способів її реалізації. Такий ринок включає як організовані, так і неорганізовані форми обігу сільськогосподарської продукції. Натомість організований аграрний ринок є складовою аграрного ринку, що характеризується наявністю спеціалізованих інституційних механізмів реалізації продукції, зокрема через біржову торгівлю. Його відмінною рисою є виникнення та здійснення правовідносин на основі стандартизованих умов, типових договорів та відповідно до правил, встановлених біржовими установами.

Враховуючи наведене, можна дійти висновку, що організований аграрний ринок як об'єкт правового регулювання є складним об'єктом правового впливу. У його межах виникають і взаємодіють господарські, аграрні, цивільні, адміністративні та корпоративні правовідносини. Така різноманітність правовідносин зумовлює комплексний характер і специфіку його правового регулювання.

Відомо, що правове регулювання – це характеристика загальної спрямованості впливу права на суспільні відносини залежно від того, який спосіб правового регулювання покладено в його основу – дозвіл чи заборону [9, с. 63]. Водночас правове регулювання є процесом, що передбачає наявність відповідних засобів регулювання, суб'єкта, наділеного необхідними повноваженнями для його здійснення, а також обставин, які зумовлюють відповідну регулятивну діяльність. До предмета правового регулювання належать лише ті суспільні відносини, які можуть бути врегульовані правом і об'єктивно потребують такого регулювання, оскільки право не здатне впливати на явища, що не мають зовнішнього прояву в поведінці суб'єктів [10, с. 17]. Правове регулювання має здійснюватися відповідно до визначених засад, тобто базових положень, сформульованих з урахуванням суспільного досвіду, специфіки об'єкта і предмета правового регулювання, яким повинна відповідати чинна система джерел права [11, с. 9].

Беручи до уваги загальнотеоретичне розуміння правового регулювання, можна визначити, що правове регулювання організованого аграрного ринку слід розуміти як цілеспрямований вплив правових норм на суспільні відносини, що виникають у процесі організації та ведення торгівлі сільськогосподарською продукцією на основі стандартизованих умов і правил. Таке регулювання має комплексний характер, оскільки поєднує дозволи, заборони та зобов'язання, спрямовані на забезпечення ефективного функціонування ринку, прозорості торговельних операцій і захисту інтересів його учасників.

Варто звернути увагу, що відносини у сфері організованого аграрного ринку є аграрними правовідносинами, але частково виходять за їх межі. Так, В. Ю. Уркевич зазначає, що у сфері сільськогосподарської діяльності виникає значна кількість суспільних відносин, які внаслідок їх урегулювання нормами права набувають форми правових відносин. Аграрні правовідносини виникають у результаті правового врегулювання аграрних суспільних відносин, тобто відносин, що виникають при виробництві сільськогосподарської продукції, її переробленні та реалізації [12, с. 105]. Водночас особливістю правового регулювання організованого аграрного ринку є включення біржового регулювання, що виходить за межі правового регулювання аграрних і цивільно-правових відносин.

Щодо визначення біржових правовідносин О. П. Суц зазначає, що біржові правовідносини у широкому розумінні – це відносини, що виникають з приводу організації та здійснення біржової діяльності. У вузькому розумінні біржові правовідносини – це суспільні відносини, що виникають на підставі цивільно-правових договорів між суб'єктами біржової діяльності (біржею як професійним суб'єктом з організації торгівлі, членами біржі, учасниками ринків капіталу) з приводу купівлі-продажу біржового товару [13, с. 111]. Отже, біржові правовідносини у сфері організованого аграрного ринку можуть охоплювати організаційні, цивільно-правові, господарські та аграрні правовідносини. Таким чином, правове регулювання біржової діяльності поєднує законодавче регулювання із саморегулюванням учасників ринку, забезпечуючи передбачуваність, прозорість і стабільність функціонування організованого аграрного ринку. Це впливає на систему правового регулювання відносин у сфері організованого аграрного ринку, у якій поряд із нормативним регулюванням важливу роль відіграє локальне регулювання, зокрема правила біржової торгівлі.

З огляду на наведене можна зазначити, що правове регулювання організованого аграрного ринку в Україні здійснюється на основі комплексної та цілісної системи норм, закріплених у низці спеціалізованих нормативно-правових актів, спрямованих на організацію торговельних механізмів, захист інтересів учасників ринку, а також забезпечення прозорості й ефективності інфраструктури сільськогосподарського ринку.

Одним із базових нормативно-правових актів у цій сфері є Цивільний кодекс України [14]. Водночас спеціальним є Закон України «Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку», який визначає засади формування і реалізації державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку, зокрема у частині стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та забезпечення продовольчої безпеки населення [7].

Особлива роль у системі джерел правового регулювання відносин у сфері організованого аграрного ринку належить також Закону України «Про товарні біржі», який визначає правові умови створення та функціонування товарних бірж на території України як організованих товарних ринків, а також заходи щодо протидії зловживанням на організованих товарних ринках [15]. Крім того, Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» регулює відносини, що виникають під час емісії, обігу, викупу цінних паперів і виконання зобов'язань за ними, а також під час провадження професійної діяльності на ринках капіталу та організованих товарних ринках, зокрема регулює відносини щодо аграрних нот [16].

Окремої уваги потребують проблеми правового регулювання цифрових бірж та аграрних торгових платформ, які створюються на основі сучасних інформаційних технологій та електронних систем. Хоча наразі в українському законодавстві немає спеціального нормативно-правового акта, що регулює діяльність цифрових сільськогосподарських торгових платформ, їх функціонування здійснюється на основі норм цивільного і господарського законодавства, а також законодавства про електронну комерцію, захист персональних даних і кібербезпеку. Правове регулювання таких платформ має забезпечувати захист прав споживачів, достовірність інформації, прозорість транзакцій і захист від недобросовісної конкуренції, що відповідає сучасним тенденціям розвитку ринкової інфраструктури, а також сприяння інноваціям. Прикладом є Портал Державніторги.Онлайн [17].

Проблемним аспектом правового регулювання організованого аграрного ринку залишається імплементація норм права Європейського Союзу. Насамперед ідеться про Регламент (ЄС) № 1308/2013 Європейського парламенту та Ради від 17 грудня 2013 року про встановлення єдиної організації ринків сільськогосподарської продукції та скасування Регламентів Ради (ЄС) № 922/72, (ЄС) № 234/79, (ЄС) № 1037/2001 і (ЄС) № 1234/2007 [18]. Цей Регламент визначає спільну аграрну політику ЄС щодо організації аграрних ринків, стабілізацію ринків і запобігання кризам через інструменти втручання та підтримки, забезпечення прозорості ринку для інформаційних рішень фермерів і операторів.

Важливе значення має також Директива (ЄС) 2019/633 Європейського Парламенту та Ради від 17 квітня 2019 року про недобросовісні торговельні практики у відносинах між суб'єктами господарювання в ланцюгу постачання сільськогосподарської та харчової продукції. Її положення спрямовані на захист постачальників сільськогосподарської та харчової продукції, зокрема виробників, організацій виробників, їх асоціацій і кооперативів, які є більш вразливими через дисбаланс переговорної сили у відносинах із покупцями. Отже, імплементація зазначених актів права ЄС має важливе значення для вдосконалення правового регулювання організованого аграрного ринку в Україні, зокрема у частині забезпечення прозорості торгівлі, стабільності ринку та захисту слабших учасників ланцюга постачання [19].

Імплементація норм ЄС у правове регулювання організованого аграрного ринку має охоплювати закріплення підходів до організації ринку, а також засад прозорості та справедливості, узгоджених із правом ЄС. Цей процес може розпочатися з внесення змін до Закону України «Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку». Водночас положення Директиви (ЄС) 2019/633 щодо захисту від недобросовісних торговельних практик у ланцюгах постачання сільськогосподарської продукції доцільно імплементувати до національного законодавства, зокрема Закону України «Про захист економічної конкуренції», шляхом удосконалення правових механізмів запобігання таким практикам та встановлення чітких правил їх заборони. При цьому контроль за дотриманням цих положень Закону має покладатися на Антимонопольний комітет України. Це сприятиме узгодженню національного законодавства з нормами ЄС, які спрямовані на захист слабших учасників ланцюгів постачання. Наведене дасть можливість сформулювати цілісну правову основу для функціонування організованого аграрного ринку.

Висновки. Підсумовуючи викладене, можна дійти висновку, що організований аграрний ринок є складною системою суспільних відносин, яка зумовлює комплексний і багаторівневий характер його правового регулювання. У цій сфері можна виокремити два взаємопов'язані рівні регулювання – нормативно-правовий і локальний, які визначають застосовні правила функціонування біржової торгівлі та електронних торговельних платформ. Така структурна і функціональна неоднорідність ринку зумовлює необхідність узгодженого застосування норм різних галузей права для забезпечення ефективності та прозорості його функціонування. Особливістю правового регулювання організованого аграрного ринку є високий рівень формалізації, що проявляється у застосуванні стандартизованих умов договорів, типових біржових контрактів і регламентів торговельних майданчиків.

Правове регулювання організованого аграрного ринку є ширшим за аграрно-правове регулювання, оскільки охоплює не лише діяльність суб'єктів агробізнесу та реалізацію сільськогосподарської продукції, а й містить спеціальні норми, що регулюють організацію і проведення біржової торгівлі, встановлення правил функціонування електронних торговельних платформ та забезпечення прозорості ринкових процесів.

Удосконалення правового регулювання організованого аграрного ринку має здійснюватися шляхом імплементації норм Регламенту (ЄС) № 1308/2013 Європейського Парламенту та Ради від 17 грудня 2013 року задля забезпечення прозорості ринку та сприяння прийняттю обґрунтованих рішень суб'єктами агробізнесу й операторами ринку. Крім того, слід урахувувати положення Директиви (ЄС) 2019/633 Європейського Парламенту та Ради від 17 квітня 2019 року про недобросовісну торговельну практику в ланцюгах постачання сільськогосподарської продукції. Ця Директива підкреслює необхідність захисту учасників ринку та гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами.

Перспективним напрямом подальших наукових досліджень є визначення правових характеристик усіх сегментів організованого аграрного ринку.

Список використаних джерел

1. Про біржу. ТОВ «Суmiaгропромбіржа». URL: <https://stb.sumy.ua/pro-birzhu.html> (дата звернення: 29.01.2026).
2. ТОВ «Українська універсальна біржа» є правонаступником всіх прав та обов'язків Української універсальної біржі: Загальна інформація / Українська універсальна біржа. URL: <https://www.uub.com.ua/pro-birzhu/misiya-ta-tsili/> (дата звернення: 29.01.2026).
3. Червоний Д. Особливості формування аграрних ринків в умовах функціонування національної економіки України. Економіка та суспільство. 2023. № 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-1>.

4. Карман О. Теоретичні підходи до трактування понять «ринок» та «аграрний ринок». Сталій розвиток економіки. 2017. № 4(37). С. 151–156. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/23> (дата звернення: 29.01.2026).
5. Павлюченко Ю. М. Аграрний ринок як об'єкт правового регулювання. Вісник Донецького національного університету. Сер. В. Економіка і право. 2014. Вип. 2. С. 119–122.
6. Горлачук М. А. Інструментарій регулювання ринків сільськогосподарської продукції в умовах економічної невизначеності. Інноваційна економіка. 2021. № 3-4. С. 124–129. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2021.3-4.18>.
7. Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку: Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text> (дата звернення: 30.01.2026).
8. Масло А. І. Економічна сутність організованого товарного ринку, його функції та структурні елементи. Економіка та суспільство. 2024. № 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-13>.
9. Прилипко В. М. Правове регулювання суспільних відносин: їх типи та ефективність. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 2. С. 62–64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-2/14>.
10. Кельман М. С., Кельман Р. М. Доктринальні підходи до розкриття поняття «правове регулювання». Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2023. Т. 10. № 3(39). С. 13–20. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2023.39.013>.
11. Ваньчук І. Д. Поняття й сутнісні ознаки правового регулювання суспільних відносин: сучасний погляд. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2015. Вип. 32. Т. 1. С. 7–10.
12. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / [А. П. Гетьман, М. В. Шульга, А. М. Статівка та ін.]; за ред. А. П. Гетьмана та В. Ю. Уркевича. Харків Право, 2012. 448 с.
13. Суц О. П. Правова природа біржових правовідносин. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 8. С. 108–111. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-8/24>.
14. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 01.02.2026).
15. Про товарні біржі: Закон України від 10.12.1991 № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text> (дата звернення: 29.01.2026).
16. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#top> (дата звернення: 29.01.2026).
17. Портал Державніторги. Онлайн: офіційний учасник проекту Prozoagro. Продажі. URL: <https://www.dto.com.ua/> (дата звернення: 29.01.2026).
18. Regulation (EU) No 1308/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 establishing a common organisation of the markets in agricultural products and repealing Council Regulations (EEC) No 922/72, (EEC) No 234/79, (EC) No 1037/2001 and (EC) No 1234/2007. Official Journal of the European Union. 2013. L 347. P. 671–854. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/1308/oj/eng> (date of access: 02.02.2026).
19. Directive (EU) 2019/633 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on unfair trading practices in business-to-business relationships in the agricultural and food supply chain. Official Journal of the European Union. 2019. L 111. P. 59–72. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/633/oj/eng> (date of access: 29.01.2026).

References

1. *Pro birzhu [About the exchange]*. Pro birzhu [About the exchange]. TOV «Sumyahroprombirzha» (2026). Retrieved from <https://stb.sumy.ua/pro-birzhu.html> [in Ukrainian].
2. *TOV «Ukrainska universalna birzha» ye pravonastupnykom vsikh prav ta oboviazkiv Ukrainskoi universalnoi birzhi: Zahalna informatsiia [LLC «Ukrainian Universal Exchange» is the successor to all rights and obligations of the Ukrainian Universal Exchange: General information]*. Retrieved from <https://www.uub.com.ua/pro-birzhu/misiya-ta-tsili/> [in Ukrainian].
3. Chervonyi, D. (2023). *Osoblyvosti formuvannia ahrarnykh rynkiv v umovakh funktsionuvannia natsionalnoi ekonomiky Ukrainy [Peculiarities of the formation of agricultural markets under the functioning of the*

- national economy of Ukraine*]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 58. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-1> [in Ukrainian].
4. Karman, O. (2017). Teoretychni pidkhody do traktuvannya poniat «rynok» ta «ahraryni rynek» [Theoretical approaches to the interpretation of the concepts «market» and «agricultural market»]. *Stalyi rozvytok ekonomiky - Sustainable economic development*, 4(37), 151-156. Retrieved from <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/23> [in Ukrainian].
 5. Pavliuchenko, Yu. M. (2014). Ahrarnyi rynek yak ob'ekt pravovoho rehuliuвання [Agricultural market as an object of legal regulation]. *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu. Ser. V. Ekonomika i pravo - Journal of Donetsk National University. Series: Economics and Law*, 2, 119-122 [in Ukrainian].
 6. Horlachuk, M. A. (2021). Instrumentarii rehuliuвання rynekiv silskohospodarskoi produktsii v umovakh ekonomichnoi nevyznachenosti [Tools for regulating agricultural product markets under conditions of economic uncertainty]. *Innovatsiina ekonomika - Innovation-driven economy*, 3–4, 124-129. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2021.3-4.18> [in Ukrainian].
 7. *Pro zasady derzhavnoi ahrarnoi polityky ta derzhavnoi polityky silskoho rozvytku: Zakon Ukrainy № 1877-IV* [On the Fundamentals of State Agrarian Policy and State Rural Development Policy: Law of Ukraine No. 1877-IV]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text> [in Ukrainian].
 8. Maslo, A. I. (2024). Ekonomichna sutnist orhanizovanoho tovarnoho rynku, yoho funktsii ta strukturni elementy [The economic essence of the organized commodity market, its functions and structural elements]. *Ekonomika ta suspilstvo - Economy and Society*, 64. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-13> [in Ukrainian].
 9. Prylypko, V. M. (2022). Pravove rehuliuвання suspilnykh vidnosyn: yikh typy ta efektyvnist [Legal regulation of social relations: their types and effectiveness]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal - Legal scientific electronic journal*, 2, 62–64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-2/14> [in Ukrainian].
 10. Kelman, M. S., & Kelman, R. M. (2023). Doktrynalni pidkhody do rozkryttia poniattia «pravove rehuliuвання» [Doctrinal approaches to revealing the concept of «legal regulation»]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Seriya: Yurydychni nauky - Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: Legal Sciences*, 10 (3(39)), 13–20. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2023.39.013> [in Ukrainian].
 11. Vanchuk, I. D. (2015). Poniattia y sutnisni oznaky pravovoho rehuliuвання suspilnykh vidnosyn: suchasnyi pohliad [The concept and essential features of legal regulation of social relations: a modern view]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Pravo - Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law*, 32(1), 7-10 [in Ukrainian].
 12. Hetman, A. P., Shulha, M. V., & Stativka, A. M., et al. (2012). *Pravove rehuliuвання ekolohichnykh, ahrarnykh ta zemelnykh vidnosyn v Ukraini: suchasnyi stan i napriamy vdoskonalennia* [Legal regulation of environmental, agricultural and land relations in Ukraine: current state and directions for improvement]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
 13. Sushch, O. P. (2021). Pravova pryroda birzhovykh pravovidnosyn [Legal nature of exchange legal relations]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal - Legal scientific electronic journal*, 8, 108–111. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-8/24> [in Ukrainian].
 14. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy № 435-IV [Civil Code of Ukraine: Law of Ukraine No. 435-IV]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
 15. *Verkhovna Rada Ukrainy. (1991, December 10). Pro tovarni birzhi: Zakon Ukrainy № 1956-XII* [On Commodity Exchanges: Law of Ukraine No. 1956-XII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text> [in Ukrainian].
 16. *Pro rynky kapitalu ta orhanizovani tovarni rynky: Zakon Ukrainy № 3480-IV* [On Capital Markets and Organized Commodity Markets: Law of Ukraine No. 3480-IV]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#top> [in Ukrainian].
 17. *Portal DerzhavniTorhy. Online: ofitsiyniy uchastyk proektu Prozorro.Prodazhi* [DerzhavniTorhy. Online portal: official participant of the Prozorro.Sale project]. Retrieved from <https://www.dto.com.ua/> [in Ukrainian].
 18. Regulation (EU) No 1308/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 establishing a common organisation of the markets in agricultural products and repealing Council Regulations (EEC) No 922/72, (EEC) No 234/79, (EC) No 1037/2001 and (EC) No 1234/2007. (2013). Official Journal of the European Union, L 347, 671–854. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/1308/oj/eng> [in English].

19. Directive (EU) 2019/633 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on unfair trading practices in business-to-business relationships in the agricultural and food supply chain. (2019). *Official Journal of the European Union, L 111*, 59–72. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/633/oj/eng> [in English].

Стаття надійшла 07.02.2026
Стаття прийнята до друку 17.03.2026
Стаття опублікована 30.04.2026.